

Zaključni račun za l. 1975

I. SPLOŠNI DEL

Za 1975. leto smo si že z letnim poslovnim sporazumom naložili dokaj težke naloge. Ze takrat smo predvidevali, da nas bodo spremljale tudi razne težave, ki jih bodo povzročali splošni pogoji gospodarjenja in nekatere naše notranje organizacijske pomanjkljivosti.

Med splošnimi pogoji so bila še nadalje prisotna inflacijska gibanja in z njimi povezano vrednostno naraščanje stroškov, dodatno pa so se pojavile zaradi neugodnih zunanje trgovinskih gibanj še težave pri uvozu, ki so vplivale na oskrbo s predelovalnim materialom.

Naše notranje težave smo predvidevali predvsem v organizaciji in načrtovanju proizvodnje in prav temu vprašanju smo vse leto posvečali največjo pažnjo. Ta skrb se je odražala v vsem poslovnem procesu od nastajanja kolekcije do prodaje proizvodov in dejansko doseženi dvig produktivnosti nam dokazuje, da smo v svojih prizadevanjih v združenem delu vsaj delno uspeli, čeprav nas prav na tem področju čakajo še zahtevne naloge.

Na področju prodaje smo si zadali nalogo, da se močneje vključimo v izvoz, kar smo tudi uspeli. Izvoz je dohodkovno za delovno organizacijo sicer manj interesanten kot domača prodaja, vendar pa nam prinaša koristi v razvoju in pospešuje kroženje finančnih sredstev ter ne v majhni meri prispeva svoj delež pri odpravljanju splošnih družbeno-gospodarskih težav.

V samoupravnih odnosih za leto 1975 nismo predvideli večjih sprememb, ker smo se samoupravno konstituirali že v prejšnjem letu, želeli pa smo te odnose utrditi in vsa dogajanja dejansko približati delavcem. Sprejeli smo vse potrebne samoupravne sporazume, najširša akcija pa je tekla okoli sprejemanja novega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ki je stopil v veljavo s 1. julijem 1975.

II. ZAPOSLENOST

V začetku leta je bilo v delovni organizaciji zaposlenih skupaj 2536 delavcev, na koncu leta pa se je število povečalo na skupno 2708 zaposlenih. Povečanje znaša torej 6,8 % ali 172 zaposlenih, naša pa se na TOZD Poliuretana, na TOZD Trbovlje in na TOZD Mreža, kjer smo razširili proizvodne kapacitete ozi-

roma odprli nove poslovalnice.

Poleg redno zaposlenih smo imeli tudi 181 vajencev, največ (141) v trgovinah.

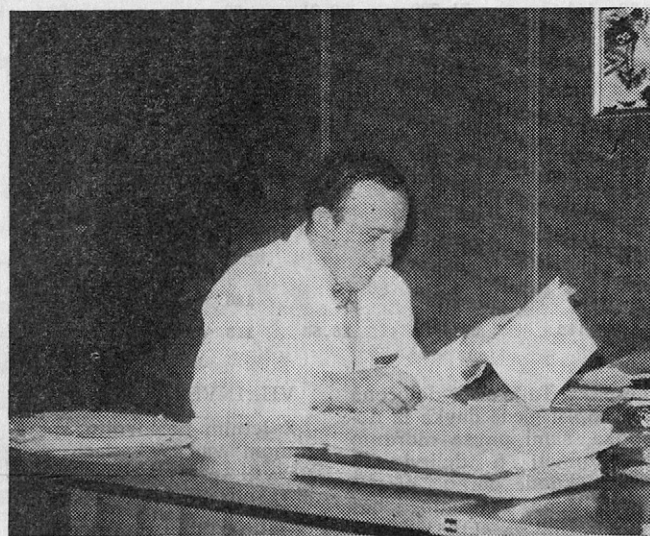
Tekom leta smo štipendirali — v rednem šolanju — 80 štipendistov, od teh jih je šolanje zaključilo 26, 6 jih je prekinilo pogodbe, tako da

dosegel le 88 %. Vzrok temu je nezasedenost zmogljivosti v plastiki.

Fizična produktivnost se je tako povišala v obutvi za 4 %, v Trbovljah za 8 %, v Poliuretana za 17 %, v Gumoplastu pa je ostala na istem nivoju, ugotoviti pa moramo, da se je v Gumarni sami tudi dvig-

izvodnje, vendar le z večkratnim spreminjanjem operativnih programov. To je povzročalo težave pri spoštovanju dobavnih rokov za naše kupce in motnje v prodaji pa tudi proizvodnja je morala večkrat situacijo reševati z nadržanim delom. Kljub vsemu pa lahko ugotovimo, posebno če primerjamo stanje v sorodnih delovnih organizacijah, da smo poleg vseh težav tudi v oskrbi dosegli napredek.

Skrb za čimboljše oskrbovanje proizvodnje pa je imela v pogledu gibanja zaloga materialov tudi negativne posledice. Vse zaloge so bile med

Franc Grašič je od 1. marca prevzel dolžnosti direktorja finančnega sektorja.

ob koncu leta štipendiramo še 49 študentov in dijakov.

Vsi redno zaposleni so opravili 4.338.820 ur, kar je 4,6 odstotka več kot v letu 1974.

Po nekaj letih ugotavljamo, da se je močneje dvignilo število ur v normirani proizvodnji in so režijske ure v udeležbi pri skupnih urah v upadanju. Istočasno pa moramo ugotoviti, da so se dvignili bolezenski izostanki za 2,6 %, pri čemer smo izgubili 170.220 ur ali 21.277 delovnih dni, kar da povprečno 10 dni na zaposlenega.

III. PROIZVODNJA IN PRODUKTIVNOST

V proizvodnji obutve smo v 1975. letu izdelali 9 % več parov kot preteklo leto, oziroma 3,7 % več, kot smo predvideli z letnim poslovnim sporazumom. V Trbovljah je bilo izdelano 10 % več zgornjih delov ali 6,2 % iznad programa. V TOZD Poliuretana se je količinska proizvodnja povečala za 35 %, oziroma 25,5 % več od predvidevanj, vendar je to posledica novih kapacitet, ki s planom prvotno niso bile predvidene in so bile vzpostavljene med letom z rebalansom investicijskega programa. TOZD Gumoplast je svojo proizvodnjo povečal za 13 %, letni program pa je

nila za 4 %, nazadovala pa je iz že navedenega vzroka v plastiki za 9 %.

Za proizvodnjo moramo ugotoviti, da so bile zaloge nedokončane proizvodnje povsod v poprečju za 70 % višje kot v preteklem letu. Povišanje teh zalog v TOZD Obutev v višini 39 % je opravičljivo zaradi izdelave zgornjih delov na zalogo, nenormalno pa je povišanje v Poliuretana za 104 %.

V proizvodnji so bila opazna tudi večja prizadevanja pri skrbi za kvaliteto. Tako se je pri proizvodnji obutve znižal izmet od 4,03 % na 3,17 odstotka, v Poliuretana od 8,8 % na 6,1 % in v gumarni od 9,2 % na 6,25 %. Ti odstotki pa so še vedno visoki in jim bo potrebno posvečati še nadaljnjo skrb.

Tudi pri reklamacijah kupcev se je število reklamacij znižalo za 5,4 %, vrednostna izguba pa celo za 33,7 %.

IV. OSKRBA S SUROVINAMI

Kot vsa zadnja leta smo tudi vse letošnje leto občutili težave pri oskrbi s potrebnimi materiali, kar se je zaradi omejevanja uvoza v drugem polletju še stopnjevalo. Vseeno pa smo uspevali v glavnem zadovoljiti potrebe pro-

letom v poprečju za 24 % višje, proti koncu leta pa se je stanje v glavnem normaliziralo in so koncem leta dejansko zaloge višje le za 6 %.

V. PRODAJA

Osnovna usmeritev v načrtovanju prodaje je predstavljala povečanje izvoza in doseženi rezultati nam dokazujejo, da smo to tudi dosegli. Najmočneje se je povečal izvoz na zahod, kamor smo izvozili za 53 % več kot preteklo leto, dočim se je skupni izvoz ob enakem izvozu na vzhod povečal za 16,5 %.

Ob analizi prodaje lastne proizvodnje obutve ugotavljamo, da smo od skupaj prodanih 1.902.455 parov 20,7 % parov izvozili na zahod in 30,9 % parov na vzhod, torej smo skupaj izvozili 51,6 % lastne proizvodnje čevljev, ostanek 5,4 % pa predstavlja prodaja ostalim kupcem v državi in 45,4 % prodajo v lastno trgovsko mrežo.

Močno, in sicer za 48 %, se je povečala tudi prodaja proizvodov vzporednih dejavnosti, kar je posledica povečanih kapacitet v poliuretana.

V lastni trgovski mreži se je količina prodanih parov povišala za 5 %, po vrednosti pa je bila prodaja višja za 24 %, ob tem so se povečale zaloge po količini za 12 % in po vrednosti za 26 %.

(Nadaljevanje na 2. str.)

Boj za vsakega človeka

Pretekli mesec je bila po obsežnih trimesečnih pripravah 12. konferenca zveze komunistov občine Tržič, katere sta se udeležila tudi sekretar izvršnega komiteja predsedstva centralnega komiteja ZK Slovenije Franc Šetinc in sekretar medobčinskega komiteja ZK za Gorenjsko Ludvik Kejžar.

Na konferenci so člani ZK kritično ocenili preteklo delo in si zadali nove naloge v duhu intervjuja predsednika ZKJ Tita v Vjesniku, sklepov 5. seje centralnega komiteja ZKS in drugih dokumentov. Razpravljalci so poudarili, da imamo načelnih stališč dovolj in da je treba politiko ZK uresničevati v konkretnih akcijah. Posebno so se zavzeli za večji vpliv ZK v kadrovske politiki in prodiranju organizacije v tiste sredine, kjer ni članov ZK (SDK Ljubljanska banka v Trziču) ali pa je samo en član (Zdravstveni dom).

Uvodoma je Janez Ude predsednik komisije za mednarodne in mednacionalne odnose podal krajši pregled mednarodnega položaja. V kasnejši razpravi ga je tov. Franc Še-

tinc dopolnil in poudaril, da velja tako prakso vpletati na vse sestanke ZK. Ko je analiziral politični položaj v mednarodnem sodelovanju, je tov. Franc Šetinc dejal, da bi radi nasprotniki naše samoupravne ureditve in neuvrščenosti Jugoslavijo preusmerili na drugo pot in zato vršijo tudi različne prekrive in odkrite pritiske.

Vendar mi moramo krepiti našo moč in politiko tako, da bodo morali vsi računati z nami kot takimi kot smo v resničnosti, računati morajo z našo stvarnostjo.

In ko je tov. Franc Šetinc podrobneje opisoval metode in naloge, taktiko in strategijo predvsem osnovnih organizacij ZK je podčrtal, da mora biti naša politika boj za vsakega človeka, za njegovo dobrobit.

»Kljub mnogim težavam in konfliktnim situacijam«, je na koncu dejal tov. Šetinc, »moramo ugotavljati tudi velike uspehe, ki smo jih dosegli, kot je primer povečanje produktivnosti v Tovarni obutve Peko v preteklem letu, h katerim so prispevali tudi člani ZK.«

Božidar Meglič

Zaključni račun . . .

(Nadaljevanje s 1. str.)
VI. CELOTNI DOHODEK,
DOHODEK IN DELITEV

Celotni dohodek sestavljajo za posamezne TOZD kakor tudi za delovno organizacijo kot celoto interna prodaja med TOZD, prodaja izven

neje vplivala nabavna vrednost trgovskega blaga, kar pomeni, da smo v prodaji dosegli nižjo razliko med nabavno in prodajno vrednostjo.

Positivno so vplivali na dohodek večji prihranki pri stroških v proizvodnji, ki so

šalo tudi delitveno razmerje med osebnimi dohodki in ostankom dohodka od 74,3 : 25,7 v letu 1974 na 73,4 : 26,6 v letu 1975.

Glede delitve osebnih dohodkov smo samoupravno že sprejeli dokončne sklepe ob III. delitvi in delitvi rezervnih sredstev, odločiti pa se moramo še o delitvi ostanka

Osebnih dohodki v DO so se najetje bančnega kredita v višini 13.000.000 din, za kar smo vložili zahtevek, na katerega pa še nismo dobili pozitivne rešitve.

Z rebalansom investicijskega programa smo dodatno združili sredstva še za gradnjo nove barvarne v TOZD Gumoplast v višini 4.216.700 dinarjev in za podražitve pri gradnji blagovnice v Mariboru v višini 3.427.184 din.

Celoten investicijski program je zahteval na ta način naslednja sredstva:

— za investicije v proizvod. — 19.761.700 din
— za investicije v trg. mrežo — 20.727.184 din

— skupaj združena sredstva — 40.488.884 din

Dejansko so bila porabljena v letu 1975 naslednja sredstva za investicije:

— za investicije v proizvod. — 17.211.709,60 din
— za investicije v trg. mrežo — 22.921.168,95 din

— skupaj porabljena sredstva — 40.132.878,55 din

Investiranje v celoti je torej teklo v okviru sporazuma, vendar so bile pri tem investicije v trgovsko mrežo prekoračene, niso pa bila dosežena vlaganja v proizvodnjo.

VIII. ZAKLJUČEK

Vsi navedeni podatki, predvsem pa dvig produktivnosti, znižanje proizvodnih stroškov, zmanjšanje izmeta, povečanje izvoza in zboljšanje delitvenega razmerja v korist skladov, dokazujejo, da smo se intenzivno vključili v splošna prizadevanja k stabilizaciji gospodarstva in da leto 1975 predstavlja ponovno lep razvoj delovne organizacije kot celote.

Z letnim poslovnim sporazumom za 1976. leto smo si zadali težke naloge z željo in voljo, da rezultate še nadalje izboljšujemo, kar pa zahteva nova prizadevanja vseh, ki združujemo delo v delovni organizaciji Peko.

ZAKLJUČNI RAČUN 1975 ZA DELOVNO ORGANIZACIJO

Nazlov podatka	ZR 1974		Plan 1975	ZR 1975		vrednosti v 1.000 din	
	Vrednost	Struktura		Vrednost	Struktura	Index ZR/75/74	Index ZR/75/Plan 75
1. CELOTNI DOHODEK	1.248.145	100	1.377.572	1.582.666	100	127	115
1.1. Real.proizv.in uslug	494.433	39,61	534.487	638.706	40,36	129	120
1.2. Realizacija trg. blaga-konver.pod.	62.711	5,02	85.500	96.151	6,07	153	113
1.3. Realizacija trg. blaga-klirin.pod.	149.713	11,99	148.100	150.892	9,53	101	102
1.4. Realizacija trg. blaga-trg.mreža	365.814	29,32	390.546	458.541	28,59	124	116
1.5. Realizacija trg. blaga-ost.kup.v drž.	91.048	7,29	156.294	134.332	8,49	148	86
1.6. Realizacija mat. odpad., in bife	63.309	5,07	62.643	90.924	5,74	144	145
1.7. Realizacija trg. blaga-obutev servis	6.184	0,50	-	7.993	0,51	129	-
1.8. Izredni dohodki	14.933	1,20	-	11.127	0,71	75	-
2. PORABLJENA SREDSTVA	1.039.968	83,32	1.131.690	1.344.771	84,97	129	119
2.1. Poslovni stroški	385.314	30,87	408.933	496.468	31,37	129	121
2.2. Amortizacija	19.967	1,60	21.300	23.687	1,50	119	111
2.3. Nab.vred.trg.blaga,mat.in odp.	609.791	48,86	686.457	792.301	50,06	130	115
2.4. Izredni izdatki	24.896	1,99	15.000	32.315	2,04	130	215
3. DOSEŽENI DOHODEK	208.177	16,68	245.882	237.895	15,03	114	97
3.1. Vkal.zak.in pog.ter ostali oseb.prej.	35.622	2,85	31.799	31.799	2,01	89	89
3.2. Vkalkulirani osebni dohodki	109.974	8,81	135.826	135.826	8,58	124	124
3.3. Popravek vred.porab.materiala	9.055	0,73	19.340	19.340	1,22	214	151
3.4. Znižanje stroškov v TOZD-ih	11.433	0,92	17.282	17.282	1,09	151	151
3.5. Preveč planirani razmejeni str.(570)	6.220	0,50	-	9.034	0,57	-	-
3.6. Razlika real.pri prodaji	58.276	4,67	-	45.801	2,89	79	-
3.7. Razlika med izred.doh.in izdatki	- 9.963	- 0,80	-	- 21.187	- 1,33	213	-
4. DELITEV DOSEŽENEGA DOHODKA	208.177	16,68	245.882	237.895	15,03	114	97
4.1. Zakonske in pogodbene obveznosti	35.622	2,85	39.276	31.799	2,01	89	81
4.2. Za osebne dohodke	128.239	10,28	142.650	151.332	9,56	118	106
4.3. Ostanek dohodka	44.316	3,55	63.956	54.764	3,46	124	86
Delitveno razmerje OD:ost.doh.	74,3:25,7		69:31	73,4:26,6			
5. ŠTEVILO ZAPOSLENIH (poprečje v letu)	2494		2536	2637		106	104
6. POPREČNI OSEBNI DOHODEK (netto din za 182 ur)	2.760		3.174	3.483		126	110
7. DRUŽBENI PROIZVOD (dohodek+amortizacija)	228.144	18,48	267.182	261.582	16,53	115	98

podjetja in izredni dohodki.

Celotni dohodek DO se je povešal v primerjavi s preteklim letom za 27% in v primerjavi z letnim poslovnim sporazumom za 15%.

Močnejše so se povešala porabljena sredstva, kar predstavlja vse poslovne stroške, nabavno vrednost trgovskega blaga in izredne izdatke, in sicer za 29%, vsled česar se je doseženi dohodek povešal le za 14%. Na povečanje porabljenih sredstev je najmoč-

se povešali za 51% in višja pozitivna razlika med nabavnimi in stalnimi cenami materiala, kar pa izhaja iz previsokih stalnih cen za lastne proizvode vzporednih dejavnosti.

V delitvi dohodka je značilno, da so se za 11% znižale zakonske in pogodbene obveznosti, za osebne dohodke smo porabili 18% več sredstev, ostanek dohodka pa je za 24% višji kot preteklo leto. Zaradi tega se je izbolj-

dohodka. Ta je sicer določena s predpisi glede davka iz dohodka, sami pa se moramo sporazumeti o delitvi na sklad skupne porabe in poslovnih skladov. K predlogu naj bi namenili za sklad skupne porabe v podjetju 5.500.000 din, za splošne družbene potrebe 4.200.000 din, torej skupaj 9.700.000 din, ostanek po izločitvi zakonskih prispevkov v druge sklade pa naj bi vložili v poslovni sklad.

VII. INVESTICIJE

Z letnim poslovnim sporazumom za 1975. leto smo združili sredstva za investicije takole:

— investicije v proizvodnjo — 15.545.000 din
— investicije v pr. mrežo — 17.000.000 din
— skupaj združ sredstva — 32.545.000 din

Za investicije v trgovsko mrežo smo predvideli tudi

ZAKLJUČNI RAČUN 1975 PO TOZD

Nazlov podatka	vrednosti v 1.000 din							
	TOZD Obutev	TOZD Poliuretana	TOZD Gumoplast	TOZD Trbovlje	TOZD Mreža	SSSS	DO PEKO	
1. CELOTNI DOHODEK	381.247	99.058	42.472	58.499	853.037	148.353	1.582.666	
1.1. Realizacija proizvodov in uslug	381.247	99.058	42.472	58.499	-	57.430	638.706	
1.2. Realizacija tr. blaga, mat. in odp.	-	-	-	-	841.910	90.923	932.833	
1.3. Izredni dohodki	-	-	-	-	11.127	-	11.127	
2. PORABLJENA SREDSTVA	304.027	84.039	32.804	40.555	775.156	108.190	1.344.771	
2.1. Poslovni stroški	299.219	79.155	29.973	39.712	33.785	14.624	496.468	
2.2. Amortizacija	4.808	4.884	2.831	843	6.307	4.014	23.687	
2.2.1. Minimalna	2.454	2.492	1.445	430	3.843	2.574	13.240	
2.2.2. Nad predpisano stopnjo	2.354	2.392	1.386	413	2.462	1.440	10.447	
2.3. Nabavna vrednost trg. blaga, mat. in odp.	-	-	-	-	702.749	89.552	792.301	
2.4. Izredni izdatki	-	-	-	-	32.315	-	32.315	
3. DOSEŽENI DOHODEK	77.220	15.019	9.668	17.944	77.881	40.163	237.895	
3.1. Vkal.zak. in pog.obvez.in ostali os.prej.	9.299	1.027	775	1.253	9.169	10.276	31.799	
3.2. Vkalkulirani osebni dohodki	44.591	7.195	5.669	12.932	38.803	26.636	135.826	
3.3. Znižanje stroškov v TOZD	5.747	4.356	1.695	962	4.522	-	17.282	
3.4. Minimalna akumulacija	3.543	956	402	544	7.640	-	13.085	
3.5. Nevkalkulirani osebni dohodki	5.709	822	715	1.488	3.521	3.251	15.506	
3.6. Udeležba v DO	8.331	663	412	765	14.226	-	24.397	
4. DELITEV DOSEŽENEGA DOHODKA								
4.1. Zakonske, pogodb. obv. in ost. oseb. preje.	9.299	1.027	775	1.253	9.169	10.276	31.799	
4.2. Za osebne dohodke	50.300	8.017	6.384	14.420	42.324	29.887	151.332	
4.3. Ostanek dohodka	17.621	5.975	2.509	2.271	26.388	-	54.764	
4.4. Delitveno razmerje OD:ostanek dohodka	74,1:25,9	57,3:42,7	71,8:28,2	86,4:13,6	61,6:38,4		73,4:26,6	
5. ŠTEVILO ZAPOSLENIH (poprečje) -1974	944	121	99	283	566	481	2494	
-1975	977	136	101	318	610	495	2637	
-Index	104	112	102	112	108	103	106	
6. POPREČNI OSEBNI DOHODEK (netto din za 182 ur)								
-1974	2590	2614	3105	2135	3161	2993	2760	
-1975	3292	3413	3680	2728	3872	3727	3483	
-Index	127	131	119	128	122	125	126	

PREDLOG PLANA SLADA SKUPNE PORABE ZA LETO 1976

Naslov podatka	SSP 1975 Obračun	SSP 1976 Plan
A. REDNI SKLAD SKUPNE PORABE		
1. Viri sredstev SSP	8.502.347	6.143.473
1.1. Prenos iz preteklega leta	976.067	643.473
1.2. Razporeditev po ZR	7.500.000	5.500.000
1.3. Povečanje med letom (obresti)	26.280	-
2. Poraba sredstev SSP	7.858.874	5.932.000
2.1. Regresi za dopust	3.387.209	4.226.000
2.2. Jubilejne nagrade	2.773.374	344.000
2.3. Proslave	435.092	300.000
2.4. Dotacije skupaj	194.555	170.000
- sind. Peko	60.000	65.000
- sind. Trbovlje	10.000	10.000
- mlad. Peko	20.000	20.000
- mlad. Trbovlje	5.000	5.000
- gasilci	20.000	20.000
- samopomoč	20.000	20.000
- ostale dotacije	59.555	30.000
2.5. Solidarnostni sklad	317.369	431.000
2.6. Upokojeanci - vojaki	129.119	130.000
2.7. Odpravnine pri upokojitvi	82.485	100.000
2.8. Ostalo skupaj	164.437	231.000
- pogrebne, venci, osmrtnice	39.702	50.000
- samski dom	42.013	80.000
- literatura	13.148	10.000
- nočitve	3.460	5.000
- članarine	5.700	6.000
- reprezentančni izdatki	24.251	25.000
- klimatsko zdravljenje	36.163	55.000
2.9. Ostale skupne porabe	375.234	-
3. Razlika med viri in porabo (prenos v leto 1976-vezava 1976)	643.473	211.473
B. SSP ZA SPLOŠNE DRUŽBENE POTREBE		
1. Viri sredstev	2.500.000	4.330.852
1.1. Prenos iz preteklega leta	-	130.852
1.2. Razporeditev po ZR	2.500.000	4.200.000
2. Poraba sredstev	2.369.148	4.285.000
2.1. 3% prispevka obč. Tržič	842.976	1.345.000
2.2. 0,8% " " "	224.794	359.000
2.3. 1,5% od brutto OD za šolstvo	1.082.540	1.300.000
2.4. Za SLO Tržič	100.500	200.000
2.5. Prispevek občini Trbovlje	87.027	230.000
- anuiteta za cesto	87.027	150.000
- ostalo (672 na zaposl.-anuiteta)	-	80.000
2.6. Zaposleni v ostalih občinah (672 din x 500)	31.311	336.000
2.7. SLO ostali	-	84.000
2.8. Ostale skupne porabe (enodnevni zaslužek)	-	431.000
3. Razlika med viri in porabo	130.852	45.852
C. SKUPAJ SSP ZA FORMIRANJE PO ZR		
Redni SSP	7.500.000	5.500.000
SSP za splošne družbene potrebe	2.500.000	4.200.000
SKUPAJ	10.000.000	9.700.000

Razporejanje delavcev na delovna mesta

Eden od osnovnih ciljev industrijske psihologije je, da prispeva k povečanju produktivnosti človeškega dela, s tem pa tudi k povečanju človekovega delovnega zadovoljstva. Produktivnost dela in delovno zadovoljstvo sta medsebojno povezana, ker je zadovoljen človek tudi bolj produktiven, prav tako kot je produktivnost eden osnovnih virov delovnega zadovoljstva. Ta dva glavna cilja (povečana produktivnost in zadovoljstvo) pa v veliki meri lahko dosežemo ravno s pravilnim razporejanjem ljudi na ustrezna delovna mesta. Lahko rečemo, da je delavec pravilno razporejen, če je zadovoljen s svojim delom, se prijetno počuti na delovnem mestu, ima uspeh pri delu, se razume s sodelavci, če se ne počuti izčrpan, itd. To skladnost med delavčev osebno in delom, ki ga opravlja pa lahko dosežemo le na ta način, da dobro poznamo delavca, njegove sposobnosti in znanje ter zahteve, ki jih delo postavlja pred delavca in pogoje, v katerih se delo vrši ter da pri zaposlovanju in razporejanju ljudi to tudi upo-

števamo. Zato je funkcija organiziranega sistematskega razporejanja delavcev ta, da posamezniku in družbi nudi strokovno pomoč pri iskanju ustreznih delovnih mest.

Človekov uspeh v katerikoli dejavnosti je odvisen na eni strani od psiholoških značilnosti samega človeka, na drugi strani pa od raznih vplivov okolja, v katerem človek dela. Funkcija industrijske psihologije je, da odkriva te značilnosti ter da s svoje strani prispeva k čim bolj točnemu predvidevanju posameznikovih možnosti za uspeh v določenem delu in v določenem okolju. Tako predvidevanje je osnova pravilnega razporejanja delavcev. Oglejmo si faktorje, ki vplivajo na človekov uspeh pri delu, malo bolj podrobno. Lahko jih razvrstimo v dve glavni skupini:

1. zunanji faktorji delovnega uspeha (vplivi okolja)
2. individualni faktorji delovnega uspeha (psihološke značilnosti delavca).

Ad 1

V procesu dela je človek pod vplivom dveh vrst zunanjih faktorjev:

a) delovno okolje v najširšem smislu — to so faktorji, ki so neposredno prisotni na delovnem mestu

b) družinsko in širše socialno okolje.

Razumljivo je, da delovno okolje bolj neposredno določa učinek dela kot družin-

ske in širše socialno okolje. Zato je s stališča pravilnega razporejanja ljudi na delu bistvenega pomena, da odkrivamo faktorje tega delovnega okolja ter njihov vpliv na človeka in njegovo delo. V delovnem okolju delujejo na človeka številni fizikalni, fiziološki, psihološki, socialni in ekonomski činitelji. Večino teh faktorjev določa narava dela, organizacija dela in neposredno fizikalno okolje. Sistematski postopek za odkrivanje teh faktorjev se imenuje analiza delovnih mest. Ta postopek omogoča kompleksno analiziranje faktorjev delovnega okolja in delovnih zahtev. Podatki, dobljeni z analizo delovnih mest nam morajo dati odgovore na naslednja štiri vprašanja:

1. Kakšne naloge zajema delo?

2. S kakšnimi postopki se te naloge izvršujejo?

3. V kakšnih pogojih se delo vrši?

4. Kakšen človek lahko uspešno in varno opravlja to delo?

Z zagotavljanjem teh podatkov je analiza delovnih mest nujno potreben instrument in predpogoj vsakega sistematskega in strokovnega razporejanja. Njen končni cilj je, da omogoči pravilne zaključke o zahtevah delovnih mest. Na takih zaključkih pa ni težko zasnovati in izvršiti pravilno razporejanje kadrov. Več o analizi delovnih mest si bomo ogledali kdaj drugič.

Družinsko in širše socialno okolje ima manjši vpliv na delovni učinek kot delovno okolje. Vendar pa je tudi njun vpliv tako pomemben, da ga ne smemo zanemariti. Posebno velik je ta vpliv pri čustveno nestabilnih ljudeh, ki jih razne življenjske težave hitro spravijo iz tira in pri delavcih, ki delajo v neugodnih delovnih pogojih.

Zato so tudi faktorji družinskega in socialnega okolja pomembni za pravilno razporejanje ljudi na delovna mesta in jih je potrebno proučevati ter ugotoviti njihov vpliv na posameznika.

Ad 2

Uspešnost ljudi pri delu ni odvisna samo od zunanjih

faktorjev, ampak tudi od posameznih lastnosti delavca. To nam pove že samo dejstvo, da različna delovna mesta zahtevajo delavce z različnimi lastnostmi. Poleg telesnih lastnosti so za pravilno razporejanje pomembne še naslednje karakteristike:

1. Sposobnosti in dispozicije (to, kar človek zmore)

2. Navade, spretnosti in znanja (to, kar človek zna)

3. Motivacija (to, kar človek hoče)

Oglejmo si vpliv teh karakteristik na dveh primerih. Delavec je za svoje delo strokovno usposobljen, obvlada ga, dovolj je sposoben, da bi ga lahko v redu opravljal, a ga delo ne zanima. Zato ne dela z veseljem, si ne prizadeva in razumljivo je, da njegov delovni učinek ni tak kot bi bil če bi bil za delo dovolj motiviran.

Drug primer je ravno nasproten. Delavec je za svoje delo strokovno usposobljen, pri delu si prizadeva, a njegov delovni učinek je slab. Iz tega lahko sklepamo, da je delo zanj prezahtevno, da zanj ni dovolj sposoben. V okviru teh treh splošnih karakteristik (sposobnosti, znanje, motivacija) obstaja vrsta specifičnih lastnosti, ki so za posamezne vrste dela različno pomembne. Zato moramo pri sistematskem razporejanju ljudi na delu poznati vse te karakteristike, da jih lahko primerjamo z zahtevami posameznih delovnih mest in na osnovi tega svetujemo najprimernejšo zaposlitev za posameznega delavca. Vedeti pa moramo še nekaj. Redko najdemo človeka, ki z vsemi svojimi karakteristikami popolnoma odgovarja delu, ki ga opravlja. Pomanjkanje, seveda ne veliko, neke lastnosti se lahko nadomesti z drugimi, za delo nujno potrebnimi lastnostmi. Zato moramo pri zaposlovanju in razporejanju ljudi pri delu upoštevati tudi to dejstvo.

Breda Eržen

Obisk mladih iz Lileta

V soboto, dne 7. februarja, so obiskali našo delovno organizacijo mladi iz tovarne Lilet iz Maribora, z njimi pa je bilo tudi nekaj njihovih vodij oddelkov in predstavnikov drugih družbenopolitičnih organizacij. Program obiska je bil zelo pester in je tudi popolnoma uspel.

Najprej so si gostje ogledali pod vodstvom naših mladinskih aktivistov proizvodni proces v naši tovarni, tako v TOZD Obutev kot v TOZD Gumoplast in TOZD Poliuret. Z velikim zanimanjem so si ogledali proizvodnjo v Obutvi, kjer so lahko primerjali delo v njihovi in naši tovarni. Posebno zanimiv pa je bil ogled naših vzporednih

dejavnosti, ker jih sami nimajo in je bilo zanje to nekaj povsem novega.

V razgovoru, ki je bil v prizidku menze, je goste pozdravil glavni direktor in jim predstavil tudi poslovanje naše tovarne, ki so mu z zanimanjem prisluhnili. V razgovoru pa je sodeloval tudi sekretar konference OO ZK Božidar Meglič. V dvorani kina Tržič smo jim prikazali film o naši tovarni, ki jim je bil zelo všeč.

Po kosilu se je razvila v restavraciji Pošta debata o delu mladinske organizacije in o sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v podjetju. Zanimala jih je predvsem naša organi-

ziranost in pa to, kako rešujemo v Peku stanovanjsko problematiko in izobraževanje ob delu. V razgovoru, ki je bil zelo pester, smo izmenjali izkušnje na tem področju in se pogovorili o problemih, ki so skupni za obe mladinski organizaciji.

Ob koncu obiska so bili gostje z njim zelo zadovoljni, bolj rečeno navdušeni, prav tako pa smo bili tudi mi njihovega obiska zelo veseli in zadovoljni z razgovori. Povebilo se nas tudi, da jih obiščemo v Mariboru.

Mislím, da je ta obisk pokazal primer dobrih odnosov in sodelovanja med mladinskimi organizacijami čevljarških tovarn Slovenije in ga bomo skušali razširiti tudi na druge tovarne iz naše panoge.

Nika Perko

Kako skrbimo v občini Tržič za varstvo otrok

Smo v obdobju, ko samoupravne interesne skupnosti na osnovi nalog opravljenih v preteklem letu sprejemajo izhodišča za programe in financiranje za letos. Ker menim, da je delo, ki ga opravlja skupnost otroškega varstva v določenem času dokaj pomembno in zanimivo področje za slehernega zaposlenega delavca, saj v eni ali drugi obliki zadeva ob problem varstva otrok, navajam nekaj podatkov in izhodišč za program razvoja otroškega varstva v naši občini.

Izhodišče za oblikovanje programskih nalog je spoznanje, da je družbeno varstvo otrok nepogrešljivo, da ni samo pomoč družinam pri vzgoji in vzdrževanju njihovih otrok, temveč je odločilno za biološko reprodukcijo družbe in še posebej za razvoj družbenih odnosov na širši in bolj demokratični ravni.

Cilj družbenega varstva in vzgoje otrok je omogočiti vsakemu otroku osebnostni razvoj, usklajen z družbenimi smotri in možnostmi. Pri tem moramo korak za korakom rušiti zapreke, ki zavirajo napredek otrok in izhajajo iz neenakosti okolja, v katerem se otroci rodijo in preživljajo predšolsko obdobje, odločilno za kasnejši raz-

voj. V žarišču vsega prizadevanja otroškega varstva je otrok, njegov interes in prek njega tudi skrb za njegovo družino in okolje.

Delovno področje skupnosti otroškega varstva obsega naslednje naloge:

- zagotovitev pogojev za oblikovanje in življenje družin,
- zagotovitev pogojev za uresničevanje materinstva,
- zagotovitev pogojev za razvoj in socialno varnost otrok.

Ker je otrok središče vsega prizadevanja, se oblikuje razvoj otroškega varstva od otrokovega rojstva do vstopa v šolo. Zato vsebuje program otroškega varstva v občini Tržič za obdobje od leta 1976 do 1980 vse bistvene elemente programiranja, ki so:

- prikaz stanja in problema razvoja
- cilji bodočega razvoja
- bodoča usmeritev
- samoupravno sporazumevanje in materialna osnova za uresničitev začrtanih ciljev.

V tem prispevku ne bi obravnavala celotnega programa razvoja otroškega varstva do leta 1980, temveč bi se bolj osredotočila na trenutno stanje. Za jasnejšo sliko naj navedem podatek, koliko otrok se letno rodi v Tržiču:

Število živorojenih otrok v letih:

1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974 do 1. 9.
205	209	229	216	247	232	158

Med pomembne in osnovne pokazatelje glede stanja na področju izvajanja programa vzgoje in varstva predšolskih otrok v občini je potrebno upoštevati še naslednje elemente:

- število predšolskih otrok po krajevnih skupnostih
- število otrok v vzgojno varstvenem zavodu

Število predšolskih otrok v KS in število vključenih v VVZ:

	otrok	v VVZ
— Bistrica pri Tržiču	461	121
— Brezje pri Tržiču	50	4
— Jelendol	29	—
— Kovor	100	8
— Križe	81	10
— Leše	25	1
— Lom	57	—
— Podljudelj	55	6
— Pristava	95	29
— Ravne	113	11
— Sebenje	77	4
— Senično	22	—
— Tržič mesto	328	58

Podatek kaže, da je bilo v letu 1974/75 od skupno 1493 otrok vključenih v varstvo 252.

V letu 1975/76 je skupno vključenih v varstvo 295 otrok ali 17,1 % več kot leto poprej.

Posebno pozornost bo verjetno treba v bodoče posvetiti skupini otrok v starosti od 1 do 2 leta, ki jih je v občini blizu 500 in niso v družbenem varstvu. Problem varstva teh otrok je težak, saj terja družbeno varstvo visoke investicije in obsežna sredstva za plačevanje dejavnosti. Vzgojno varstveni zavod sprejema otroke od 2. leta starosti naprej.

V starostni strukturi od 2 do 6 let je v občini približno 850 otrok, od tega v vzgojno varstvenem zavodu 29,5 %. To starostno obdobje označuje izredno plastičnost pri oblikovanju mišljenja in čustvovanja. Medtem ko so otroci od 1. do 3. leta občutljivejši za spremembo okolja in se mnogo težje zživljajo v kolektiv, pa postaja življenje v skupini za otroke, stare 3—6 let, pogoj za njihov vsestranski napredek.

Otrok v starosti 6 let je v občini cca 200, od tega v vzgojno varstvenem zavodu 32,9 %. Za otroke te starosti je pomembna priprava za šol-

lo, ki obsega predvsem njihovo socializacijo, kultiviranje življenja v skupini, oblikovanje načina mišljenja in izražanja.

Pa pogledajmo še okoliše, ki jih pokriva posamezna enota vzgojno varstvene ustanove v Tržiču:

VVE Grad pokriva krajevne skupnosti: Tržič-mesto, Ravne, Lom in Jelendol. Zmogljivost enote 92 otrok.

VVE Zg. in Sp. Bistrica imata skupaj zmogljivost za 148 otrok, pokrivata pa krajevne skupnosti: Bistrica pri Tržiču, Brezje pri Tržiču, Kovor, Leše, Podljudelj.

VVE Pristava ima zmogljivost za 22 otrok, pokriva pa KS: Križe, Pristava, Sebenje, Senično.

Iz podatkov o številu predšolskih otrok in zmogljivosti vzgojno varstvenih enot je razvidno, da bo glavna skrb skupnosti otroškega varstva gradnja vzgojno varstvene enote za območje Pristave in Križev. O gradnji objekta že tečeje razprave in bo gradnja pričeta v letošnjem letu. Če bo potekalo vse po programu bo tudi zaključena v letu 1976. Na zadnji seji skupščine otroškega varstva pa je že tekla načelna razprava o dograditvi ali novogradnji objekta za varstvo otrok v Bistrici, saj sedanja še zdaleč ne more zadovoljiti vseh potreb po varstvu.

Še par besed o plačevanju oskrbnine v vzgojno varstvenem zavodu. Zadeva je urejena tako, da starši diferencirano pokrivajo stroške v vzgojno varstvenem zavodu glede na njihov celokupen dohodek. Celotna cena znaša 940.— din mesečno. Od tega znaša prispevek staršev v povprečju 420.— din ali 46,4 %, prispevek skupnosti otroškega varstva pa 520.— din ali 53,6 %. Seveda je znesek, ki ga plačajo starši preračunan na dejanske dni, ki jih otrok prebije v varstvu.

Med dejavnost vzgojno varstvenega zavoda spada tudi organiziranje male šole, potujočih vrtcev in v letu 1975 prvič uvedene izredne oblike namenjene tistim otrokom, ki niso zajeti v redno dejavnost zavoda. Teh izrednih oblik se je posluževalo veliko otrok, tako da je zavod z uspehom zadovoljen in jih bo v bodoče še pospeševal.

Vzporedno z vzgojo in varstveno vlogo zavod skrbi za zdravo prehrano otrok. Vsi otroci so vsako leto sistematsko pregledani, prav tako pred vstopom v vrtec.

Med dejavnosti skupnosti otroškega varstva spada tudi organiziranje letovanja otrok. V letu 1975 je letovalo iz naše občine 153 otrok v letoviščih v Novem gradu in Stenjaku, od tega je bilo 53 predšolskih. Stroške letovanja krijejo starši, skupščina otroškega varstva in skupnost zdravstvenega zavarovanja Kranj.

V nekaj stvkih pogledajmo še naloge s področja družbenega varstva otrok v letu 1976:

1. Razširiti materialno osnovo za delo vzgojno varstve-

nega zavoda z investicijami tako, da bodo zagotovljeni v posameznih vzgojno varstvenih enotah enaki pogoji za vzgojo in varstvo otrok ter da bo v letu 1976 možno na novo vključiti v redno dejavnost še 80 otrok, v primeru, če bo odprt novi vrtec v Križah.

2. Urediti igrišče še ni bila v celoti realizirana, zato bo treba v letu 1976 nujno urediti, upoštevajoč, da so igrišča neločljivi del vzgojnega programa.

3. Se naprej zagotoviti sredstva za subvencioniranje dogovorjene cene na otroka, glede na skupen dohodek staršev in na osnovi dogovorjenih kriterijev.

4. Razširiti vključitev socialno ogroženih in vzgojno zanemarjenih otrok v vzgojno varstveni zavod.

5. Povečati skrajšane oblike vzgojnega dela v popoldanskem času za otroke, ki niso vključeni v redno dejavnost zavoda.

6. V celoletno malo šolo vpisati vsaj 45 % od vseh vpisanih šolskih novincev, za ostale otroke pa zagotoviti skrajšani program šole in sicer najmanj 140 ur.

7. Izvedba potujočih vrtcev za predšolske otroke od 4. leta dalje s poudarkom na vzgojo in socializacijo podeželskih otrok. Pri tej nalogi ne gre samo za varstvo otrok,

temveč za vzgojno delo, ki naj predšolskega otroka pred vstopom v šolo kolikor mogoče prilagodi in izenači z otroci, ki živijo v mestih in strnjenih naseljih.

8. V največji možni meri prilagoditi delovni čas poslovanja zavoda potrebam zaposlenih staršev.

9. Zagotoviti pogoje za izobraževanje vzgojiteljic in varuhinj, kakor tudi usposabljanje na delovnem mestu ter pridobivati nove kadre s štipendiranjem. Pri tem bo treba posvetiti večjo skrb stanovanjski problematiki delavcem v vzgojno varstvenem zavodu.

10. Organizirati vzgojno varstveno dejavnost tako, da bo doseženo racionalno poslovanje zavoda.

11. Razširiti letovanje otrok in zagotoviti materialne pogoje otrokom in socialno šibkih družin.

To je nekaj osnovnih nalog ki spadajo v delokrog skupnosti otroškega varstva v naši občini. Menim, da bo ob dobrem sodelovanju skupnosti, staršev, kolektiva vzgojno varstvenega zavoda, zdravstvene službe, osnovnih šol, krajevnih skupnosti delovnih organizacij, društva prijateljev mladine in ostalih skupnosti program, ki je zastavljen dokaj resno, v celoti izpolnjen.

Marica Gros

Odločneje v praksi

Po 12. seji občinske konference je bil v Tržiču in deloma v Kranju seminar za vse sekretarje osnovnih organizacij in svetov ZK ter članov komiteja, kot nadaljevanje te konference.

Seminaristi so proučili sedanjost politično stvarnost v naši občini in poglobili naše idejno teoretično znanje. V svojih zaključkih, ki bodo koristna osnova za sestavo akcijskih programov, so poudarili vrsto pomembnih ugotovitev, ki jih je potrebno odločneje kot do sedaj uveljaviti v praksi.

Tako bo potrebno zagotoviti vpliv ZK na vseh področ-

jih družbeno ekonomskega življenja. Zato pa bo potrebno okrepiti organizacije ZK z novimi člani predvsem iz vrst neposrednih proizvajalcev, kmetov, pedagoških delavcev in mladine. Družbeni dogovor v kadrovske politiki v občini bo potrebno podrobneje proučiti in ga uresničevati. Nenehno je treba poglobljati naše idejno teoretično znanje, segati po najrazličnejših metodah dela v ZK na osnovi demokratičnega centralizma, se prizadevati za nadaljnjo stabilizacijo gospodarstva itd.

Nedvomno je bil seminar za vse udeležence zelo koristen, čeprav organiziran v skromno ogrevanih prostorih Delavske univerze.

Božidar Meglič

Razgovori s sosedi

Da bi se seznanili z samoupravno organiziranostjo naše delovne organizacije so nas pretekli mesec obiskali predstavniki družbenopolitičnih organizacij BPT. Danilo Roblek, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata, Viktor Svab, sekretar sveta ZK, Vlado Brzin, predsednik osnovne organizacije ZSM in direktorica družbeno kadrovskega sektorja Breda Milič.

Z našimi izkušnjami smo jih seznanili Pavel Roblek, Franci Kolman, Slavko Hvalica in Božidar Meglič.

V pogovoru smo ugotovili, da morajo družbenopolitične organizacije in še posebej organizacije sindikata prispevati več k poglobljanju samoupravljanja.

Na koncu smo se zavzeli za trajnejše medsebojne stike, saj je potrebno večje akcije, kot je npr. obdarovanje za dan žena poenotiti.

Delavcem BPT želimo čim uspešnejše organiziranje temeljnih organizacij združenega dela v duhu ustave in cilju boljšega družbenoekonomskega položaja delavca.

Božidar Meglič

Možnosti zaščite in izboljšanje zdravja z izvajanjem aktivnega počitka

Že laiku je blizu razdelitev bolezni na lažje in težje, medtem, ko se o zdravju ne govori veliko niti v strokovnih krogih. Z običajnimi kliničnimi pregledi in laboratorijskimi preiskavami v glavnem izključujemo ali potrjujemo prisotnost bolezni. O stopnji zdravja dobimo v najboljšem primeru le skope informacije.

Sodobni način življenja prinaša pozitivne in negativne vplive. Trias glavnih vzrokov bolezni civilizirane družbe predstavljajo: hipokinezija (pomanjkljivo gibanje); prekomerna telesna teža in povišana živčna napetost. Ta tako imenovana »hipokinetična bolezen« se kaže z oteženim dihanjem že pri manjših naporih, splošnim zmanjšanjem delovne sposobnosti, hitrim utrujanjem, bolečinami v predelu srca, vrtoglavico, hladnimi okončinami, glavobolom, slabo sposobnostjo koncentracije, razdražljivostjo, nervozno, zaprtjem, bolečinami v hrbtu. Terapija tega obolenja je pri nas še vedno simptomatska, to je zdravljenje vodilnega simptoma, kar pa seveda do ozdravljenja ne pripelje.

Zaradi tega so že pred desetletji posamezni fiziologi pravilno doumeli pomen programirane aktivne rekreacije. 1903. leta je ruski fiziolog Sečanov dokazal, da je po naporih boljše aktiviranje določenih grup mišic kot pa popolnoma pasiven počitek. Herbst je pred 40 leti dokazal pri delavkah neke tovarne v Berlinu, da 10-minutna telovadba med 4. in 5. uro dela zmanjšuje izostanke z delovnega mesta in pogloblja subjektivno počutje delavk. V naši državi proučuje vplive aktivnega počitka v procesu dela in programirane aktivne dopuste Kineziološki inštitut, Fakultete za fizično kulturo v Zagrebu. Bistvo programirane aktivne odmora je v tem, da za vsakega posameznika glede na njegovo realno psihomotorno stanje, programiramo vsebino, intenzivnost in trajanje športne rekreacije. Treba je poudariti, da napačno programiranje lahko privede do škodljivih posledic celo hitreje kot sama hipokinezija.

Pri nas ima največ izkušenj s tem poreški rekreacijski center, ki se že vrsto let bavi s programiranim aktivnim dopustom delavcev. Na temelju analize večletnih rezultatov doseženih v tem centru je mogoče potegniti naslednje zaključke:

1. Način koriščenja letnih dopustov naših delavcev ni v skladu s sodobnimi spoznanji.

2. Desetdnevni programirani aktivni dopust, ki ga sprovajajo v poreškem centru, je statistično signifikantno boljše funkcije živčnega in mišičnega sistema.

3. 96 % delavcev, ki so preživeli desetdnevni programirani aktivni dopust v Poreču, je bila zelo zadovoljna s pro-

gramom aktivnega dopusta.

4. Analiza rezultatov po opravljenem programu ponovno potrjuje vrednosti in prednosti adekvatno programiranega dopusta, ki privede do poboljšanja funkcionalnih sposobnosti pomembnih za delovno sposobnost in stopnjo zdravja v celoti, pri tem pa nudi delavcem veliko ugodja in zadovoljstva.

Ta članek sem napisal ob spoznanju, da tudi velik del

naše tovarniške populacije boluje za hipokinezijo. Tudi pri nas letni dopust ljudem ne daje tistega, kar bi mu moral — to je izboljšanje psihofizične kondicije, poboljšanje zdravja, povečanje delovne vneme in sposobnosti. Ob tem bi morda kazalo tudi pri nas počasi začeti razmišljati o programiranem aktivnem dopustu.

dr. Oto Kikel

Kdaj lahko koga imenujemo alkoholika in kako pomagati?

Marsikdo si je verjetno že postavil vprašanje, kdaj je nekdo alkoholik. Morda si je mislil, saj včasih kaj spijem tudi jaz, pa mislim, da nisem alkoholik. Vedeti je treba, da je vsakdo nagnjen k temu, da šteje tisto količino alkohola, ki ga popije sam, za normalno, ne glede na okoliščine. Raziskave so pokazale, da posamezni ljudje mnogo bolje prenašajo alkohol v primeru z drugimi (velikost, teža). Na stopnjo pijanstva in kasnejše obolenje, ki ga povzroči alkohol, vpliva tudi način potrošnje in vrsta alkoholnih pijač. Ni vseeno, ali kdo pije lahke ali močne pijače, na tešče, samo po jedi ali ves dan.

Tekzo je določiti, kje preneha meja takomenovane »normalne porabe alkoholnih pijač«, kje pa se začenja alkoholizem. Veliko vprašanj je, ali sploh obstaja »normalna poraba alkoholnih pijač« ali pa bi morali vsako uporabo alkohola šteti za nekaj nepotrebnega, nenormalnega, bolezenskega.

Na vprašanje, ali je kdo alkoholik, če popije na dan kozarec ali dva, lahko odgovorimo šele tedaj, ko poznamo definicijo, ki nam to jasno in nedvoumno pove.

Skupina izvedencev Svetovne zdravstvene organizacije je dala naslednjo definicijo:

»ZA KRONICNEGA ALKO. HOLIKA VELJA, KDOR TRAJNO IN ČEZ MERO UŽIVA ALKOHOLNE PIJACE IN PRI KOMUR JE ODVISNOST OD ALKOHOLA TOLIKŠNA, DA GA PRIVEDE DO DUŠEVNIH MOTENJ ALI OKVAR NJEGOVEGA LASTNEGA PSIHIČNEGA IN FIZIČNEGA ZDRAVJA, DO TEŽAV V ODNOSIH Z DRUGIMI IN DO ŠKODE V SOCIALNEM IN EKONOMSKEM POGLEDU. MED ALKOHOLIKE SE ŠTEJEJO TUDI ŽE TISTI, KI KAŽEJO ZACETNA ZNAMENJA MOTENJ V TEM SMISLU.«

Odgovor na obravnavano vprašanje ni samo medicinski problem, kakor se pogosto meni. Delovna sposobnost, socialno stanje, družinske razmere... so zelo važni elementi ob presoji. Zelo pogosto je alkoholik po značaju spremenjen, družbeno izgubljen, zdravstveno uničen, od družbe zavržen — skratka, te-

žak zdravstveni in družbeni invalid.

Alkoholik običajno ni zmožen ugotoviti, ali je pri njem že nastopil alkoholizem; toda njegova okolica opaža to zelo dobro. Vendar se alkoholik vselej zaveda, da je njegov odnos do alkoholne pijače drugačen, kot pri drugih ljudeh. Toda preden se začne zdraviti, se alkoholik dolgo časa brez uspeha sam trudi s svojo odvisnostjo od alkohola in si prizadeva, da bi se je kakorkoli rešil. Išče tudi opravičila sam pred seboj in pred svojo družino ter družbo.

Prav odgovornost družine in družbe je, da pravočasno ocenijo stanje in da takemu bolniku pomagajo, ker sam sebi ne more pomagati.

Pomoč je lahko edino zdravljenje alkoholizma pri vsakem posamezniku, ki pije redno in čez mero ter postane odvisen od alkohola, pa zaradi tega trpi njegovo zdravje, blaginjo, njegov ugled in ugled njegove družine. Pogosto je ravnanje z alkoholiki popolnoma nasprotno kot bi smelo biti. Ljudje iz njegove okolice zlasti sodelavci in alkoholikom nadrejeni ter člani njihovih družin, ki celo omogočajo, da vse hitreje bredejo v telesni in duševni propad.

Menijo, da morajo zakrivati njihovo upadanje delovne sposobnosti, skrivno pitje alkohola med delom, neopravičene izostanke z dela, denarno pomagati njim in njihovim družinam, spregledujejo nepravilnosti pri delu, tako kot družinski člani prikrivajo nesporazume doma, pustijo, da alkoholiki svoj denar porabijo za alkohol in živijo na stroške ostalih družinskih članov, jih opravičujejo na delovnih mestih, češ da so bolni, v resnici pa zaradi posledic pijančevanja niso prišli na delo...

Tako vsa okolica alkoholikom omogoča, da so vse večji zajedalci na delu in v družini. Edina skrb v njihovi sebičnosti je, kako priti do alkohola in za dosego tega cilja so pripravljeni uporabiti vsa sredstva. Spremeni se tudi njihov značaj. Za svoja početja in spodsrljaje imajo zelo mila merila, izredno stroga pa za tuje napake. Njihov miselni sistem vsebuje kopico

laži in pollaži in končno se lažejo celo v treznem, ne le v vinjenem stanju, ko prepričujejo okolico, da so trezni in da sploh ne pijejo. Govorijo o zdravstvenih problemih, ki da jih imajo, za jutranje tresenje pa krivijo živce, naporeno delo, sitno ženo ali moža...

Pogosto se najdejo celo ljudje, ki jim to verjamejo, največkrat zaradi neznanja, ali pa zato, ker oni ne marajo biti prvi, ki bi opozorili na problem in bolniku pomagali, seveda pa tudi ne želijo biti »krivi« zato, da alkoholika za nepravilnosti obravnava disciplinska komisija ali da bi moral »zaradi njih« celo na zdravljenje. Prav tako, kot je znano, da alkoholiki po vsakem nepravilnem dejanju obljubijo, da odslej res ne bodo več pili, je znano tudi, da sami — brez zdravljenja, nikoli ne bodo uspeli obljube uresničiti, pa če jo dajo ustno ali pismeno, ženji ali mojstru oziroma komurkoli.

Po vsem navedenem se bo marsikdo vprašal:

1. kdaj se alkoholik le odloči za zdravljenje in

2. kaj lahko za tako čimprejšnjo odločitev prispevata ožja in širša okolica.

Odgovor na obe vprašanji je zelo enostaven.

1. ALKOHOLIK SE NAM. REC ODLOČI ZA ZDRAVLJENJE SAMO TAKRAT, KADAR ZAIDE V TAKE TEŽAVE, DA DRUGEGA IZHODA NIMA.

2. Ožja in širša okolica k alkoholikov čimprejšnji od-

ločitvi za zdravljenje lahko prispeva to, da ga ČIMPREJ RESNO OPOZORITA, NAJ ŽIVI IN DELA Z UPOŠTEVANJEM NORM, KI VELJAJO ZA VSE. Vsi mu morajo povedati, da treznega moža ali ženo, očeta ali mater, sodelavca ali sodelavko, potrebujejo in želijo, ne rabijo pa vinjenega, nasilnega, nedelavnega... bolnika, ki se noče zdraviti. NASLEDNJI KORAK JE DOSLEDNO UPOŠTEVANJE Povedanega IN USTREZNO UKREPANJE doma, na delovnem mestu, pri zdravniku... tako, da alkoholik ne more z vsemi manipulirati. Vedeti mora, da ga takega zakonec in otroci ne marajo (vložitve tožbe za razvezo), da ga na delovnem mestu ne bodo zakrivali (prijava na disciplinsko komisijo, obravnava pred sodelavci), da mu noben zdravnik ne bo dajal bolniškega staleža za dni, ko zaradi pijančevanja ni mogel delati in da ga bo opozoril na njegovo bolezen, slej ko prej bo ob vozniško dovoljenje...

Ob vsem tem se bo alkoholik šele zavedal težav, v katerih je prišel zaradi alkohola. Če se bo odločil za edino pravo pot — za zdravljenje, bo deležen pomoči in razumevanja v teku zdravljenja in kasnejše ponovne vključitve v okolje, če pa se za zdravljenje še ne bo odločil, bo drsel na poti vse hitrejšega lastnega duševnega in telesnega propadanja, izgubil bo delo, razpadla bo družina...

M. M.

Ustanovljen je aktiv ZB NOV

Pred nedavnim smo tudi v naši delovni organizaciji ustanovili aktiv ZB. Ustanovnega sestanka so se udeležili člani zveze borcev iz naše delovne organizacije in predsednik OO ZB NOV Tržič tov. Andrej Peharc, ki je v uvodni besedi nakazal smernice za bodoče delo aktiva. Na sestanku so iz-

volili odbor katerega dolžnost je skrb za ostarele borce na delovnih mestih, zdravstveno varstvo, pospeševanje aktivnosti ZB z udeležbami ob slovesnih prilikah. Organizacija je enakovredna drugim družbenopolitičnim organizacijam. Aktiv ZB šteje 48 članov, predsednik pa je Stane Bodlaj.

Program za gradnjo splošno-socialnega zavoda za organizirano varstvo ostarelih v občini Tržič

Gre za nadaljevanje že začelih stališč, ki so bila že obravnavana, takrat je bil imenovan tudi iniciativni odbor, za predsednika tega odbora je bil imenovan tovariš Mirko Brejc — predsednik Društva upokojencev Tržič. Za graditev doma sta bili predvideni dve lokaciji in sicer: lokacija v zgornjem delu Ročevnice (nad montažnim naseljem) in lokacije na »Pavlinovem vrtu« pod obronkom gozda južno od Pavlinove hiše.

V občini Tržič je 12.400 občanov. 1082 je starih nad 65

let. Že sedaj je v socialnih zavodih 30 občanov iz Tržiča in to v Zavodu Franceta Berglja na Jesenicah, v Predvorju in v Kranju.

Lokacija doma je predvidena na Pavlinovem vrtu, program za graditev doma je izdelan za to lokacijo. Opravljeni so bili že razgovori z lastnikom tega vrta. Kapaciteta doma bi bila za 120 oskrbovancev in bi bilo že v začetku treba predvideti 40 mest za negovalno enoto, 80 mest za življenjsko aktivne oskrbovance.

Mira Brezar

Elektrika

(Nadaljevanje)

Skupščina je po daljši razpravi sprejela v zvezi s priloženim investicijskim programom in njegovim financiranjem naslednje sklepe:

1. Skupščina ISE sprejema globalni načrt graditve energetskih objektov do leta 1980 s tem, da se do naslednjega zasedanja skupščine dopolni in uskladi z dejanskimi možnostmi financiranja in izvajanja.

2. Skupščina ISE bo v okviru tega globalnega programa sprejemala vsakoletne plane graditve z upoštevanjem prioritete in virov financiranja.

3. Izvršni odbor mora do naslednjega zasedanja predložiti skupščini predlog konstrukcije financiranja usklajenega programa graditve energetskih objektov.

4. Sredstva za študije in predhodna dela za objekte, ki se bodo gradili kot kontinuiteta izgradnje elektroenergetskega sistema SRS, morajo biti zagotovljena.

5. Rok za izvedbo teh sklepov je bil september 1975. Gradivo mora biti predloženo za naslednje zasedanje skupščine.

Podražitve
O investicijah je skupščina ISE razpravljala tudi na izrednem zasedanju, dne 8. oktobra 1975. Medtem je namreč izšel nov zakon o zagotavljanju plačil za investicije, po katerem so bili investitorji dolžni prijaviti spremembe predračunske vrednosti za vse investicije, ki se izvajajo, ker morajo biti v celoti pokrite (pokrite morajo biti tudi podražitve in več dela), kajti investicijo, za katero sredstva ne bi bila zagotovljena, je po določilih tega zakona treba ustaviti.

Investitorji so na osnovi tega zakona prijavili naslednje prekoračitve in podražitve:

v 000 din

1. Plinsko parna elektrarna Brestanica	101.000
2. Plinsko parna elektrarna Trbovlje	78.424
3. Termoelektrarna Šoštanj IV	1.076.329
4. DV Šoštanj—Podlog 380 kV	16.000
5. Termoelektrarna Trbovlje — dimnik	30.768
6. Hidroelektrarna Moste, IV. agr.	11.527
7. RTP Lj. II. 220/110 kV	31.796
8. RTP Plave 110/20/35 kV	2.769
9. DV Ajdovščina—Gorica 110 kV	48.654
10. DV Lj. II. 220 kV — priklj.	8.560
11. RTP Lj. II. 380/220 kV	85.506
12. DV Lj.—Podlog 380 kV	35.539
13. RP Divača 380 kV	89.784
14. DV Lj.—Divača—SRH 380 kV	83.366
15. Hidroelektrarna Srednja Drava II	312.205
16. Hidroelektrarna Fala, 8. agr.	41.502
17. RTP Podlog 220/110 kV	36.591
18. RTP Maribor 380/110 kV	77.291
19. DV SRH—Krško—Maribor 380 kV	57.727
20. DV Maribor—Podlog 380 kV	31.138
21. Rudnik lignita Velenje	706.849
22. ZP Trbovlje	75.341
23. Rudnik urana Žirovski vrh	13.500
24. Obratna stavba DES	5.000
25. DV Šoštanj—Podlog	330
26. RTP Cirkovci II. 220/110 kV	2.776
27. DV Cirkovci—Kidričevo 110 kV	607
28. Črpalna elektrarna Pohorje, priprava dokumentacije	489
Skupaj	3.061.728

K temu je treba dodati še prekoračitev za termoelektrarno Tuzla V, kjer elektrogospodarstvo Slovenije sofinancira 100 MW, za kar je že bilo zagotovljeno 200 milij. din iz energetskih sredstev, prekoračitve za ta objekt pa znašajo 167.700 tisoč din.

Skupaj 3.229,4 milij. din

Poslovni odbor ISE je predlagal, da se prekoračitve pokrijejo iz

— prispevkov za energetiko	2.409,6
— že odobrenih kreditov LB za garancijske zneske	3,0
— dodatno angažirani tuji krediti	659,0
— odloženi zneski za družbeni standard	157,0
Skupaj	3.228,6 milij. din

Po široki razpravi je skupščina ISE predloženi predlog o financiranju podražitev elektroenergetskih objektov sprejela. Zadovoljila je Evropsko gospodarsko skupnost, poslovni odbor in izvršni odbor, da polletno pregledajo obračunske vrednosti za posamezne objekte ter sproti ugotavljajo spremembe, zagotavljajo pokrivanje podražitev in usklajujejo pritek in porabo energetskih sredstev.

Investitorji za nuklearno elektrarno Krško in rudnik urana Žirovski vrh niso prijavili prekoračitev (razen sofinanciranja graditve obrata žveplene kisline v cinkarni Celje za potrebe obrata za predelavo uranove rude), ker jih še niso mogli ugotoviti. O teh bo morala skupščina razpravljati in sklepati naknadno.

Prvotna investicijska vsota 24,6 milijard din se z dosedaj znanimi podražitvami zviša na 27,8 milijard din. Zneski so astronomsko visoki, vendar, če si gospodarstvo in ostali porabniki želimo zagotoviti električno energijo, moramo nanje pristati. Pri tem se postavlja le vprašanje, koliko naj posamezna skupina porabnikov prispeva. Naše stališče je bilo

vedno, da se v ceno za kWh vkalkulirajo tudi sredstva, ki so potrebna za gradnjo novih elektrarn!

Iz spredaj navedenega je razvidno, da bomo morali zbrati do konca leta 1981 naslednja sredstva:

v 000 din

— energetski prispevek predviden za financiranje osnovnega investicijskega programa	9.625.600	
— energetski prispevek za primanjkljaj	2.100.640	
— energetski prispevek za podražitve	2.409.600	14.135.840
Poleg tega je potrebno zbrati približno polovico sredstev za inozemske kredite (skupno znašajo 10.781,2 tisoč din)		5.390.600
Skupaj		19.526.440

V letih 1976—1981 bo znašala proizvodnja predvidoma 45.756.000 tisoč MW, kar pomeni, da bi morali ceno namensko za sofinanciranje investicij povišati za 42,67 par za kWh (19.526.440 : 45.756.000).

Pripomba: Podatki, ki smo jih objavili v zadnjih treh številkah, so podani v zgoščeni obliki. Če bi koga zanimale podrobnosti, ali če so podatki v člankih komu nerazumljivi, dobi lahko pojasnila v tajništvu glavnega direktorja.

Janko Rozman

Odpadki slovenske čevljarke industrije

Razprava na simpoziju »Odpadki 76«

Kakor v drugih industrijah se tudi v obutveni in industriji pomožnega materiala zelo povečujejo količine odpadkov in odpadnih snovi. Proizvajalcem obutve pa povzročajo resne težave ne samo zaradi količin, temveč tudi zato, ker povzročajo težave z odlaganjem, po drugi strani, pa to povzroča leglo nadaljnjih onesnaževanj ne samo površinskih, temveč tudi podzemnih in pa vodnega ter zračnega sveta. Po tretji strani, pa bi se lahko večino teh odpadkov predelalo in vrnilo v industrijo (kot surovino ali

kot finalni izdelek. Odlagališča odpadkov so ponavadi opuščene gramoznice ali kamnolomi ali druge naravne globeli, torej z vodo propustni material. Prav skozi takšen peščeni material, ki ima dno ilovnato ali skalnato pa potekajo glavne žile talne vode, ki se jih zbira kot pitno vodo; torej onesnaženje pitnih voda je vedno večje.

Prav iz tega vzroka, moramo poskrbeti za smotno predelavo odpadkov in skušati ohraniti naravo čisto in zdravo.

Odpadki, ki nastanejo v obutveni industriji so sledeči:

— odpadki usnja (vegetabilni in krom)	350 ton
— odpadki poliuretana	450 ton
— odpadki gume	180 ton
— odpadki tekstila	100 ton
— lepenka in papir	360 ton
— odpadki PVC	210 ton
— kovinski odpadki	135 ton
— mezdra (zajete so usnjarne)	3500 ton
— lesni odpadki	6500 m ³

Odpadke usnja se sežiga v pečeh proizvajalcev obutve; cca 8 % od celotne količine usnja, to je 28 ton je kromovega oksida, ki se ga odlaga z ostalimi smetmi in odlagališča. Na ta način zastrupljamo sistematično sami sebe. Verjetno bi bilo bolj smotno odpadke zbrati, odstraniti krom oksid, jih hidrolizirati in proteine porabiti za izdelavo močnih krmil. Če k temu dodamo še mezdro in ostale beljakovinske ostanke kož slovenskih usnjarn, zneso to 4000 ton kožnih ostankov. Svoječasno se je večina teh odpadkov predelala v kožni klej, delno pa v želatino. Danes, pa se je z vdorom raznih drugih lepil v lesno industrijo, poraba klejev izredno zmanjšala, verjetno pa bo popolnoma opuščena. Mezdra in ostali usnjeni odpadki se zakopavajo, delno pa spuščajo v odplake. Najmanj kar bi lahko naredili na tem področju je predelava teh odpadkov v živinsko krmo, ki jo danes uvažamo. To bi bilo še dosti bolj rentabilno, če bi se upoštevala še količina klavniških

odpadkov in bi z ozirom na cenenost odpadkov verjetno bilo rentabilno postaviti tovarno močnih krmil. Obstaja pa tudi možnost, ki pa bi jo bilo potrebno raziskati, da bi se beljakovine hidrolizirale in ponovno peptizirale na ta način dobile strukture podobne usnju. Na tem področju so do sedaj veliko delali v ČSSR.

Po količini na drugem mestu so odpadki poliuretanske poltrde integralne pene. Tudi ta material se trenutno uničuje ali s požiganjem ali z zapiranjem. Predvsem v tem primeru gre za precejšnjo škodo v materialu, saj je cena tega materiala cca 50 din po kg. Odpadke je mogoče ali reciklirati ali pa regenerirati. Reciklacija poteka na ta način, da se v reaktor, ki je napolnjen z odpadki poliuretanske pene uvaja pregreta vodna para pri 300 stopinjah celzija. Poliuretanska pena hidrolizira in razpade na poliolo komponento, diamine in ogljikov dioksid ter ostanek — katra. Pline se vodi v razpršilni hladilnik, v

katerem se diamini in vodna para kondenzirajo, ogljikov dioksid pa se odvaja. Z destilacijo diaminov in vode se diamini odločijo od vode. V tem primeru dobimo polione, diamine in ogljikov dioksid, izkoristek pa je 90 %. Postopek poteka v 500 litrskem reaktorju 22 ur. Tako reciklirane postane rentabilno pri količini 400 ton odpadkov letno. Investicija naj bi bila 7 milij. din in bi po podatkih ob 14 % amortizaciji naprav, cena 1 kg tako dobljenega poliola imela ceno 60 % prvotnega poliola. Kvaliteta tako pridobljenega poliola je dobra in izdelki so uporabni. Druga možnost je regeneracija, ki bi potekala na ta način, da bi se odpadki ob dodatkih zmleli na mlinu, nato ekstrudirali v posebnem ekstruderju, v katerem je možno odvajati vklopljen vplinjivalec (triklo-monoklorometan) zgranulirati in predelati kot poliuretanski elastomer. Izdelek se finalizira na stroju za injekcijsko brizganje. Investicija bi znašala cca 3,5 milij. din, ta material pa bi imel ob 20 % amortizaciji ceno približno 20 din po kg ali 30 % cene elastomernega poliuretana.

Odpadki gume se sežigajo ali zakopavajo. Vrednost tega materiala je precejšnja, saj bi lahko z mletjem in vezavo z poliuretanom dobili dobre trpežne plošče za gradbeništvo (za oblaganje stez, otroških igrišč, športnih igrišč itd.) delno pa bi jih bilo mogoče uporabiti fino zmlete kot polnilo pri temnih zmesih za izdelavo obarvanih podplatov. To je pa dosti težje, kajti podplati so podvrženi modnim spremembam in se zgodi, da več let ni obarvanih podplatov na tržišču.

Textil in papir so odpadki, katerih uporaba je že dolgo rešena, vendar vprašanje zbiranja in skladiščenja še vedno niso rešena. Zato večina tega materiala konča v kurilnicah oziroma v pečeh tovarn. Textilni odpadki v čevljarstvu so praktično nezamazan, homogeni in čisti, zato bi bila uporaba le-teh enostavna.

Od vseh odpadkov je edino rešeno sistematično zbiranje kovinskih odpadkov, to pa iz tega vzroka, ker ima Dinos za to svoje kontejnerje in jih redno pobira.

Lesni odpadki pa so združeni v eni sami tovarni, ki jih uporablja za pogon parnih kotlov delno pa jih sežiga. Verjetno bi bilo smotnejše odpadke predelati v iverice ali v podobne materiale.

Odpadke PVC tovarne regenerirajo z mletjem in ekstrudiranjem ob določenem dodatku novega materiala. Tako je tu odpadek minimalen in ni vreden omembe.

Odpadki slovenske obutvene industrije znašajo 1800 ton materiala, in če k temu pridružimo še odpadke usnjarske industrije znaša to 5500 ton. Tri četrtine vsega odpadnega materiala od 1800 ton odpadkov industrije obutve je združenega v štirih največjih slovenskih tovarnah obutve. Tri od teh so oddaljene druga od druge največ 40 km.

(Nadaljevanje na 7. str.)

peko

projektivni biro peko

Adaptacije v letu 1976

V letu 1976 smo začeli z adaptacijami v Vršču, Kosovski Mitrovici, Novem Sadu (II), Osijeku, Zenici in Sarajevu.

Poudarek pri navedenih adaptacijah je na povečanju prodajnega prostora in na zunanem izgledu prodajalnice:

— v Vršču smo z novim razporedom opreme pridobili veliko prodajnega prostora kljub temu, da kvadrature prostora nismo povečali. Z novimi reklamnimi napisi in kasetami smo prodajalno toliko poudarili, da sedaj izstopa iz kompleksa drugih prodajalnic, kar do sedaj ni bilo;

— adaptacija v Kosovski Mitrovici je bila širšega obsega kot v Vršču, saj smo prodajni prostor povezali s skladiščem v kleti. Velik vizuelni efekt smo dosegli tudi z novo izložbo — vse v steklu brez profilov;

— najmanjša, vendar zelo koristna adaptacija je bila v prodajalni št. II. v Novem Sadu. Krožne stopnice v centru prodajalnice, ki so povezovali galerijo in klet s prodajnim prostorom smo demontirali in jih postavili v »mrtve« kote v prodajalni. S tem smo teoretično prodajni prostor le malo povečali, praktično pa smo ga skoraj podvojili;

— v Zenici imamo prodajalno v širšem centru, vendar se je pokazala potreba po povečanju prostora. Problem smo rešili na isti način kot v Kosovski Mitrovici, z novimi stopnicami smo povezali prodajalno s kletjo — skladiščem;

— naloga adaptacije v Osijeku je povečati prodajni prostor brez povečanja površine prodajalnice. To smo rešili z novo (povečano) medetažo. Povečujemo tudi vhodni del — izložbe;

— v Sarajevu imamo samo eno prodajalno, zato je velik poudarek na povečanju površine. Adaptacijska dela so zato zajela samo prodajalno in dislociran skladiščni prostor. Nujno je bilo potrebno narediti tudi povezavo med obema prostoroma kar smo rešili z zazidavo dvorišča obeh stavb.

S tako rešitvijo povečamo prodajni prostor za trikratno sedanjo površino.

V planu adaptacij v letu 1976 imamo poleg manjših posegov še dva velika objekta: povečanje prodajalnice v Ptuj in novo prodajalno v Splitu.

Biro

Pirelli guma

V novih in adaptiranih prodajalnicah uporabljamo kot talno oblogo kombinacijo dveh materialov — tapisom in pirelli gumo.

Uporaba gume (namesto kamna) je majhna novost, ki je vzbudila veliko komentarjev, mnenja so se začela kresati, zato smo se odločili, da obrazložimo kaj nas je vodilo k uporabi gume namesto kamna:

1. Guma je »topla« talna obloga, kamen pa »hladan«. To je prednost, ki se pokaže predvsem v zimskem času

2. Površina gume je neravna (točkasta) in kot taka onemogoča drsenje kadar je mokra

3. Neravna površina daje gumi novo funkcijo — površina pokrita z gumo postane podaljšek predpražnika. Vsa umazanija, ki jo kupec ne očisti na predpražniku se odloži na gumi in le tako ostane tapisom čist

4. Bistvena je tudi razlika v ceni — guma je cenejša kot kamen

Vsi navedeni pozitivni momenti, ki govore v prid gumi

so nas »prepričali« za uporabo gume. Polagamo jo ob vходу v prodajalno na relativno majhnih površinah (4–10 kv. m).

Navajamo nekaj primerov prodajalnic, kjer smo uporabili gumo in naša opažanja po adaptaciji:

— V Arandjelovcu in Tuzli, kjer je ob slabem vremenu po cestah veliko blata smo našli tako gumo kot tapisom v intaktnem stanju, tako čisto, da smo bili res presenečeni;

— tudi v ostalih prodajalnicah stanje ni bilo dosti slabše. Ugotavljamo le-to, da v prodajalnicah, kjer je poudarek na čistoči ni problemov, tam pa, kjer čistoča ni odlika prodajalnice, so kritične pripombe na uporabo gume.

Za informacijo naj še povemo, da v ZR Nemčiji, Franciji in Italiji uporabljajo Pirelli gumo kot samostojno talno oblogo, brez kombinacije s tapisomom, in to v majhnih prodajalnicah, kakor

tudi v velikih javnih prostorih, včasih pa celo kot stensko oblogo.

Biro

Prišli

V TOVARNO:

V izdelavo zgornjih delov 512: Lipovec Vida, Jerše Mihaela, Gladek Zdenka, Kersnik Anica, Ahačič Erika, Jud Verica;

V Poliuretani: Zorko Franc, Peić Vlado, Gros Vinko, Šober Tatjana, Steiner Mirko;

V izdelavo zgornjih delov 550: Vidrih Marinka;

V PRODAJNO MREŽO:

Celje I: Gaber Ivanka, Paprica Branka; Koper: Tadeško Lucia; Ljubljana IV: Antič Antonija; Maribor I.: Huber Zvonka; Zagreb I.: Sokora Andjelko;

Odšli

IZ TOVARNE:

Po pismenem sporazumu: Marn Štefanija, Mulalić Zijad, Gašper Marija, Mali Jakob, Premrl Frančiška;

Neuspešno poskusno delo: Duh Adolfa, Remenih Danica, Čučnik Marcela;

V JLA: Freljih Zoran, Dolenc Zvonko, Marin Štefan;

IZ PRODAJNE MREŽE:

Ljubljana IV.: Černeck Ivica; Ljutomer: Šinkovec Milan; Novo mesto: Bahč Milena; Ptuj: Brodnik Jože; Osijek: Gol Robert; Čačak: Kolaković Mladimir;

Zahvala

Ob bolečji izgubi dragega moža in očeta Ignaca Ahačiča se iskreno zahvaljujemo delovni skupnosti za izraze sožalja, venci in solidarnostno pomoč.

Vsem najlepša hvala!
Zena in otroci z družinami

Zahvale

Zelo sem bila presenečena, ko sem dobila od uprave podjetja čestitko za rojstni dan. Mislim, da je Peko edina delovna organizacija, ki izkaže tako pozornost do svojih delavcev. Nimam drugih besed kot »hvala za pozornost«. Obenem se najlepše zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam sekalnice iz Trbovelj za darilo.

Petaver Eleonora

Vsem delavkam iz oddelka 512 se najlepše zahvaljujem, za izdatno pomoč ob nesreči, ki me je doletela.

Posebno se zahvaljujem tov. mojstrici Mariji in tov. Zofki, ki sta me obiskali na domu in mi vsa darila prinesli.

Keršič Nežka

Vsem sodelavkam in sodelavcem iz PUR 533 se ob odhodu v pokoj iz srca lepo zahvaljujem za tako lepo darilo. Spomin na vas mi bo ostal do konca dni. Obenem vam vsem želim še mnogo delovnih uspehov.

Kristina Špič

Preklic

Pavkovič Ivanka izjavljam, da ne bom uresničila grožnje proti Debeljak Zofki, ker nimam vzroka.

Pavkovič Ivanka

Novosti na policah tržiške knjižnice

Elia KAZAN: ODNOSI

Najbolj očitna odlika romana ODNOSI, ki ga je napisal eden največjih sodobnih režiserjev, dramatik in pisatelj Elia Kazan, je tista navidezna lahkotnost in preprostost, kakršna je značilna za največje mojstrovine: knjiga bo navdušila tako najbolj zahtevne kot tudi zgolj pripovedne napetosti in pestrosti privržene bralce. V njej avtor predstavi, razčleni, pojasnjuje in kritizira tiste »odnose« v vsakdanjem življenju posameznika, ki so najbolj značilni za čas in sistem družabne-

ga in poslovnega življenja, kakršna vladata v visoko razvitenih deželah. Gre za odnose v zakonu, pa za odnose pri ljubimkanju izven njega, za poslovne, družabne, družinske in sploh vsakršne odnose do soljudi, pa naj bodo vzroki za določene odnose takšni ali drugačni.

Skratka: Elia Kazanu se je posrečilo, da je prikazal različne odnose, ki so možni med ljudmi, pa tudi vrsto odnosov do določenih verskih, državnih in drugačnih institucij, do večine tistega, kar je sestavni del našega življenja.

Norman DOUGLAS: JUŽNI VETER

JUŽNI VETER je odlomek življenja na otoku Capriju izpod peresa ne samo izkušenega pisca potopisov, ki odlično obvladuje tehniko serviranja lepote in znamenitosti krajev in eksotičnosti njihovih prebivalcev, temveč hkrati diplomata in zgodovinar-skega entuziasta, ki pa zna svoje navdušenje premešati s toliko duhovitosti, ironije in humorja, da njegova učnost ne deluje nikoli pedantno. Douglasov Capri (tam je živel tako dolgo, da se je čutil skoraj domačina) ni samo karikatura dežele in ljudi, predvsem angleških priseljencev, temveč je hkrati tudi parodija našega sveta.

Odpadki čevljarske ...

(Nadaljevanje s 6. str.)

Prav zaradi tega bi bilo zbiranje odpadnega materiala verjetno dosti ugodnejše, če se pri tem upošteva tudi dragi transport. Menim, da je glavni problem odpadnih surovin zbiranje teh odpadkov.

V tovarnah ni prostora pa tudi ne denarja za ureditev zbirališč v katerih bi bilo potrebno odpadke presortirati. Le ob finančni pomoči v obliki kreditov in dotacij bi bilo mogoče zagotoviti tovarnam možnost izgradnje odgovarjajočih zbirališč odpadkov. Vodstva tovarn pa bi bilo potrebno pripraviti do tega, da bi za denar, ki ga dajejo za odvoz smeti nastavile delavce, ki bi odpadke zbirali in sortirali. Pri tem pa bi glavno vlogo verjetno morala odigrati podjetja kot npr.: Dinos, Surovina itd. ..., ki bi morala redno sortirane odpadke odvažati. Da se ne bi zgodilo, kakor sedaj, da ogromne količine takega materiala čakajo na odvoz in da zasedajo veliko prostora. Končno pa se jih odpelje na smetišča, kajti treba je napraviti prostor za nove odpadke. Če se hočemo uvrstiti v vrsto civiliziranih dežel, potem moramo tudi poskrbeti, da se bo količina odpadkov znižala na minimum s tem, da se večina odpadkov reciklira ali regenerira ter vrne industriji nazaj.

Ažman Janez

Prihodnjič:

Odpadki v Peko

Povečanje pokojnin

(akontacija) s 1. januarjem 1976. leta

Po statutu skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja se pokojnine v začetku koledarskega leta uskladijo na podlagi uradnih statističnih podatkov po gibanju življenjskih stroškov in porastu družbene produktivnosti dela v preteklem letu. Po osnutku družbenega dogovora o razporejanju dohodka v letu 1976 bodo pokojnine usklajene z gibanjem minimalnega osebnega dohodka na zaposlenega v letu 1975, pri čemer se bo upoštevala uskladitev pokojnin, ki je bila opravljena v drugi polovici leta 1975.

Končni uradni podatki o gibanju minimalnih osebnih dohodkov na zaposlenega v letu 1975 bodo znani šele v mesecu februarju ali v začetku meseca marca, zato bo o redni uskladitvi pokojnin z gibanjem minimalnega osebnega dohodka možno sklepati šele v mesecu marcu ali aprilu letošnjega leta. Gibanje življenjskih stroškov pa narekuje, da se pokojnine primerno povečajo že s 1. januarjem 1976. leta, to je še preden bodo znani končni podatki o gibanju osebnih dohodkov. Čeprav za povečanje pokojnin v obliki akontacije na končno uskladitev s 1. januarjem 1976 ni potreben družbeni dogovor, so o tem vprašanju razpravljali predstavniki podpisnikov družbenega dogovora. Soglasni so, da je akontativno povečanje pokojnin s 1. januarjem leta 1976 potrebno in da naj se opravi s primernim enotnim odstotkom (14%) povečanja vseh pokojnin. To akontativno povečanje pa bo seveda upoštevano pri uskladitvi pokojnin, ko bodo znani končni statistični podatki o gibanju minimalnega osebnega dohodka v letu 1975. Pri pobudi in oblikovanju predloga za akontativno povečanje pokojnin je bilo upoštevano, da so bile pokojnine povečane že s 1. avgustom 1975. leta pri višini povečanja pa je treba upoštevati še negotove ocene za končno povečanje minimalnega osebnega dohodka in to, da je akontacija na povečanje pokojnin lahko le takšna, da ne onemogoči pri-

merne končne regresivne uskladitve.

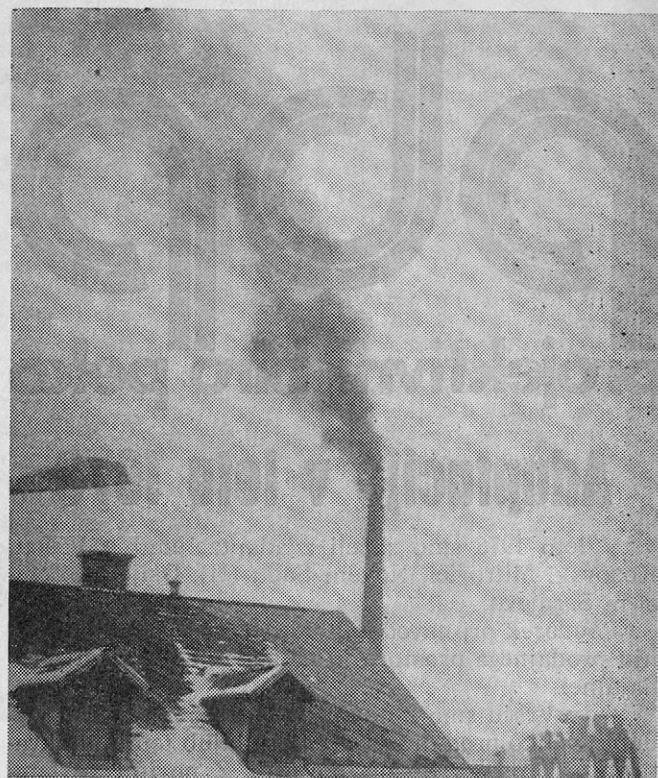
Skupnost starostnega zavarovanja kmetov v SR Sloveniji bo v letu 1976 potrebovala sredstva v skupni vsoti 250,8 milijonov din, in sicer bo zbrala od 77.580 kmetov zavezancev 66,6 milijonov din, **od delavcev v združenem delu 137,8 milijonov din**, od republike in iz drugih virov 46,4 milijonov dinarjev. S tem bo zagotovila za okoli 42.000 uži- valcev mesečno pokojnino 410.000 din in varstveni dodatek za približno 2600 oseb.

Glede solidarnosti delovnih ljudi je treba posebej poudariti, da v bistvu ne gre za novo obremenitev, temveč le za drug način obremenitve združenega dela. Doslej je

združeno delo zagotavljalo potrebna proračunska sredstva zlasti preko davka iz dohodka, v prihodnje pa se ne bodo več zagotavljala preko proračunov, temveč neposredno preko prispevka iz dohodka; o tem pa bo združeno delo posebej odločalo.

Skupnost predlaga delovnim ljudem naj bi v letu 1976 zagotovili solidarnost na višji ravni kot doslej — na ravni 137,8 milijonov din. Pri tem pa se skupnost zaveda, upoštevajoč osnovna načela pri politiki razporejanja in oblikovanja sredstev za osebno, skupno in splošno porabo (opredeljena v osnutku resolucije o družbenoekonomski politiki), da bo konkretna odločitev o višini solidarnosti pogojena z uskladitvijo potreb vseh SIS z možnosti združenega dela in vseh delovnih ljudi ter z oblikovanjem splošne bilance sredstev v SR Sloveniji.

Mira Brezar

Sosedom dim, ki nam je umazal sneg. Koliko dolgo se bo še valil črni dim?

ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT

Sankaške tekme

Plastika—gumarna

V soboto, 21. februarja so se pomerili sankači plastike in gumarne na sankaški progi v Lomu. Sankači gumarne so bili mnogo hitrejši in zasedli prva tri mesta. Tekem se je udeležilo 26 moških in 6 žensk.

»ČEVLJAR«, glasilo delovne skupnosti tovarne obutve »PEKO« — ureja uredniški odbor: Sašo Ahačič, Franc Grašič, Slavko Hvalica, Franc Jazbec, Branko Košir, Vida Rozman, Marija Slapar. — Glavni in odgovorni urednik Marija Slapar. — Naslov uredništva: Peko Tržič. Telefon 50-260 int. 217. — Tisk: GP Gorenjski tisk Kranj v 3300 izvodih. — Izhaja vsak prvi petek v mesecu. List dobijo člani delovne skupnosti brezplačno.

Novosti na policah tržiške knjižnice

Bogdan POGAČNIK:
LJUDJE MOJEGA ČASA

Avtor knjige je znana osebnost slovenskega novinarstva. Njegovo dolgoletno delo ga je vodilo po vseh kontinentih, srečaval se je z državniki in revolucionarji, s pisatelji in slikarji, z znanstveniki in vesoljci, s filmskimi igralci in športniki pa z drugimi pomembnim ljudem našega časa.

V knjigo je strnil sto dvajset pomenkov, ki jih je v zadnjih dvajsetih letih imel z različnimi osebnostmi v različnih deželah. Avtor je iz množice svojih srečanj preudarno izbral take osebnosti, ki vzbujajo s svojim delom in življenjem splošno pozornost. Njegovi pogovori so vseskozi zanimivi, privlačni in neposredni ter postavljeni v takšen problemski okvir, ki bralcu nazorno posreduje delo intervjujanca, njegove nazore in prizadevanja, hkrati pa tudi njegove človeške značilnosti. V tem smislu ni Pogačnikova knjiga samo izredno zanimivo pričevanje o bolj ali manj znanih osebnostih današnjega sveta, temveč tudi avtentični dokument našega dinamičnega časa.

Archibald Joseph CRONIN:

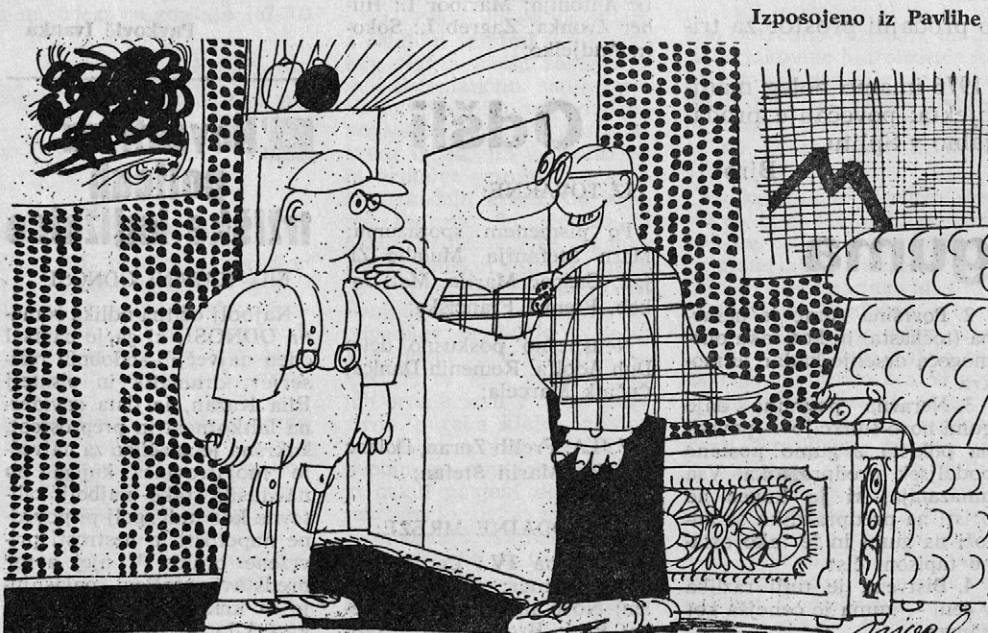
TROJE LJUBEZNI je roman, prav značilen za Cronina. Glavna junakinja Lucy Moore, na začetku srečno poročena žena, podvomi v možovo zvestobo in ga nesrečno izgubi. Posveti se sinu in dela le zanj, vendar jo ta globoko razočara, zato se z njim spre in ostane sama. Razočarana in nesrečna sklene oditi v samostan. Obupa tudi nad vero, ko spozna zlobno predstojnico nun. Bolna, shirana in popolnoma osamljena umre v Londonu, ne da bi še kdaj videla sina.

Naši
50
letniki

CREŠNAR JOZEFA,
vrtar II. v izdelavi zgornjih delov Trbovlje

KETE JOŽICA, poslovodja poslovalnice v Ajdovščini.

Naše čestitke!

Izposojeno iz Pavlihe

Ko sem rekel, da tudi zate prihajajo lepši časi, nisem mislil na plačo, ampak na pomlad.